

Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնը «Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության պետական աջակցության 2003 թվականի ծրագրի» շրջանակներում, հրատարակել և Ձեզ էր ներկայացրել «Հաշվապահական հաշվառման պարզեցված ուղեցույց փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտների համար»:

Այս երեք տարիների ընթացքում Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ը ստացել է բազմաթիվ արձագանքներ Ուղեցույցի կարևորության, օգտակարության վերաբերյալ: Ուսումնասիրությունները ցույց տվեցին, որ Ուղեցույցը օգնել է բազմաթիվ ՓՄՁ սուբյեկտների՝ առավել արդյունավետ կազմակերպել հաշվապահական հաշվառման գործընթացը:

Հաշվի առնելով Ձեր խնդրանքը, Հայաստանի ՓՄՁ ՋԱԿ-ը վերահրատարակում է Ուղեցույցը, որում հաշվի են առնվել առաջին հրատարակությունից հետո օրենսդրությունում կատարված բոլոր փոփոխությունները՝ 2006 թվականի հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ:

Ուղեցույցի վերամշակման աշխատանքները իրականացվել են «ԹՄ Աուդիտ» ՓԲԸ-ի կողմից (գլխավոր տնօրեն *Թաթուլ Մովսիսյան*, գլխավոր տնօրենի տեղակալ *Ղուկաս Աթոյան*, ավագ խորհրդատու *Արթուր Մարտիրոսյան*, խորհրդատու *Սերգեյ Վարդանյան*):

* * *

Ուղեցույցի նպատակն է գործնական օգնություն ցուցաբերել հաշվապահական հաշվառման նոր համակարգով աշխատող փոքր և միջին ձեռնարկություններին:

Ուղեցույցը բաղկացած է չորս գրքերից: Առաջին գրքում ներկայացված են հաշվապահական հաշվառման բոլոր այն ստանդարտները, որոնք առավել կիրառելի են ՓՄՁ սուբյեկտներում: Յուրաքանչյուր ստանդարտ պարզեցված է օրինակներով, համապատասխան հաշվապահական ձևակերպումներով: Հարկային օրենսդրության բաժնում մանրամասն քննարկվել են բոլոր հարկատեսակները, ինչպես նաև պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարները: Քննարկվել են նաև անհատ ձեռնարկատիրոջ և գյուղատնտեսությունում հարկման առանձնահատկությունները:

Մյուս երեք գրքերում ներկայացված են համապատասխանաբար արտադրության, ծառայությունների և առևտրի ոլորտների կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման և հարկային օրենսդրության առանձնահատկությունները: Յուրաքանչյուր գրքում կոնկրետ օրինակներով պարզաբանված են հաճախ հանդիպող գործառնությունները, տրված են համապատասխան հաշվապահական ձևակերպումները, լրացված են սկզբնական հաշվառման փաստաթղթերը, ներկայացված են ֆինանսական հաշվետվությունների կազմման օրինակները:

Հուսով ենք, որ սույն ուղեցույցը ըստ արժանվույնս կգնահատավի և իրական ներդրում կունենա Ձեր գործունեության զարգացման գործում:

Շարքը բաղկացած է 4 գրքերից.

- 1. «Հաշվապահական հաշվառման վարումը փոքր և միջին ձեռնարկատիրության սուբյեկտներում. գործնական ուղեցույց»,**
- 2. «Հաշվապահական հաշվառման վարման առանձնահատկությունները արտադրության ոլորտի կազմակերպություններում»,**
- 3. «Հաշվապահական հաշվառման վարման առանձնահատկությունները ծառայության ոլորտի կազմակերպություններում»,**
- 4. «Հաշվապահական հաշվառման վարման առանձնահատկությունները առևտրի ոլորտի կազմակերպություններում»:**

Մեր շնորհակալությունն ենք հայտնում Հայաստանի հաշվապահների և անուղիտորների ասոցիացիային (ՀՀԱԱ), ի դեմս ասոցիացիայի նախագահ **Հովհաննես Պետրոսյանի**՝ ուղեցույցի մշակման աշխատանքները կազմակերպելու համար, և ուղեցույցի հեղինակներին:

«Հաշվապահական հաշվառման վարումը փոքր և միջին ձեռնարկություններում» գրքի հեղինակներ՝

- **Վարդիթեր Գրիգորյան** (ՀՀԱԱ հաշվապահական հաշվառման հանձնաժողովի անդամ, ՀՀԱԱ խորհրդատվական բաժնի ղեկավար), և
- **Արամ Մետրոսյան** (ՀՀԱԱ հաշվապահական հաշվառման հանձնաժողովի անդամ):

«Հաշվապահական հաշվառման վարման առանձնահատկությունները արտադրության ոլորտի կազմակերպություններում», **«Հաշվապահական հաշվառման վարման առանձնահատկությունները ծառայության ոլորտի կազմակերպություններում»** և **«Հաշվապահական հաշվառման վարման առանձնահատկությունները առևտրի ոլորտի կազմակերպություններում»** գրքերի հեղինակներ՝

- **Թաթույ Մովսիսյանին** (ՀՀԱԱ խորհրդի անդամ, ՀՀԱԱ հաշվապահական հաշվառման հանձնաժողովի նախագահ),
- **Ղուկաս Աթոյանին** (ՀՀԱԱ հաշվապահական հաշվառման հանձնաժողովի անդամ),
- **Հրաչիկ Երկնափեշյանին** (ՀՀԱԱ հաշվապահական հաշվառման հանձնաժողովի անդամ), և
- **Արամ Մետրոսյանին** (ՀՀԱԱ հաշվապահական հաշվառման հանձնաժողովի անդամ):

Ուղեցույցի խմբագրման (ընթացիկ փորձաքննություն և արդյունքային մասնագիտական խմբագրում) աշխատանքներն իրականացվել են **Թաթույ Մովսիսյանի** և **Վարդիթեր Գրիգորյանի** կողմից:

Մեր երախտագիտությունն ենք հայտնում ՀՀԱԱ խորհրդի անդամ **Սհարոն Չիլինգարյանին**՝ ուղեցույցի մշակման ողջ ընթացքում մեթոդական օժանդակություն ցուցաբերելու և հարկային մասերի վերաբերյալ առաջարկություններ ներկայացնելու համար:

Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ը շնորհակալություն է հայտնում ՀՀԱԱ գործադիր տնօրեն **Մուրեն Արամյանին**՝ աշխատանքները համակարգելու և օժանդակություն ցուցաբերելու գործում:

Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱԺԻՆ 1.

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ 1. ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ ՊԱՐՁԵՑՎԱԾ ՀԱՐԿ ՎՃԱՐՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

1.1.	Ընդհանուր դրույթներ.....	13
1.2.	Պահեստից վաճառքը.....	15
1.3.	Կոմիսիոն հիմունքներով ստացված ապրանքների մուտքագրումը պահեստ	17
1.4.	Կոմիսիոն հիմունքներով ստացված ապրանքների վաճառքը պահեստից	19
1.5.	Կոմիսիոն հիմունքներով ստացված ապրանքների մուտքագրումը տոնավաճառի տաղավար	23
1.6.	Կոմիսիոն հիմունքներով ստացված ապրանքների վաճառքը տոնավաճառի տաղավարից	23
1.7.	Կոմիսիոն հիմունքներով ստացված ապրանքների վաճառքից հասույթը և կոմիտենտի գծով պարտավորության մարումը	28
1.8.	Աշխատավարձի, եկամտահարկի և պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարի հաշվարկը և վճարումները	30
1.9.	Եկամտահարկի պարտավորության մարումը՝ եկամտահարկի գծով դեբիտորական պարտքի մնացորդի հաշվին	37
1.10.	Վարձավճարները	37
1.11.	Հիմնական միջոցի (տրանսպորտային միջոցի) մաշվածության հաշվարկը.....	41
1.12.	Հիմնական միջոցի նորոգման, սպասարկման համար անհրաժեշտ պաշարների ձեռքբերումը.....	42
1.13.	Գրասենյակային ծախսերը.....	43
1.14.	Կապիտալ և ընթացիկ բնույթի ծախսումները	43
1.15.	Պարզեցված հարկի գծով ծախսի ձևակերպումը	44
1.16.	Հաշվետու ժամանակաշրջանի (առաջին եռամսյակի) ֆինանսական արդյունքների ամփոփումը.....	45
1.17.	Հաշվապահական հաշվառման վարման ձևերը, ֆինանսական հաշվետվությունների կազմումը և ներկայացումը	45

ԳԼՈՒԽ 2. ՀԱՇՎԱՌՈՒՄԸ ՀԱՍՏԱՏԱԳՐՎԱԾ ՎՃԱՐ ՎՃԱՐՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ

2.1.	Ընդհանուր դրույթներ.....	54
2.2.	Աշխատավարձի, եկամտահարկի և պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարի հաշվարկը.....	55

2.3.	Աշխատավարձի, եկամտահարկի և պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարի գծով պարտավորությունների մարումը	57
2.4.	Այրանքների հաշվառումը	58
2.5.	Կրեդիտորական պարտքի մարումը	61
2.6.	Կոմունալ և այլ ծախսերի ձևակերպումը.....	62
2.7.	Վարձավճարները	63
2.8.	Հաստատագրված վճարի գծով ծախսի ճանաչումը	63
2.9.	Հիմնական միջոցների մաշվածությունը.....	64
2.10.	Հաշվետու ժամանակաշրջանի ֆինանսական արդյունքների ամփոփումը	65